

Politisk plattform

Vedtatt 23. april 2017

1. Innledning

1.1 Spires formål

Spire ønsker å endre de samfunnsstrukturene som opprettholder en urettferdig fordeling og forvaltning av økonomiske, sosiale, biologiske og kulturelle rettigheter og ressurser. Miljø og utvikling må sees i sammenheng og en miljømessig bærekraftig utvikling er sentralt i Spires arbeid.

Vi vil oppnå våre mål gjennom å samarbeide med lokale partnerorganisasjoner som utfører grasrotarbeid i utviklingsland, samt opplysningsarbeid, kunnskapsutveksling, ikke-voldelige aksjoner og politisk påvirkning på nasjonale og internasjonale arenaer.

1.2 Bærekraftig utvikling

Spires mål er bærekraftig utvikling. En bærekraftig utvikling er en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få tilfredsstillende sine behov. Bærekraftig utvikling omfatter sosiale, miljømessige og økonomiske hensyn. Disse må ivaretas på en helhetlig måte.

1.3. Rettferdig fordeling

Dagens økonomiske og politiske strukturer bidrar til å opprettholde urettferdighet og enorme forskjeller. Til tross for at vi lever i en verden med store naturressurser

og materiell vekst, lever fortsatt mange mennesker i fattigdom. Mesteparten av befolkningen som lever i ekstrem fattigdom bor i fattige jordbruk- og fiskerisamfunn. Mange sulter, samtidig som vi har global overproduksjon av mat. Verden står dermed ikke primært overfor et fattigdomsproblem, men et fordelingsproblem. Fattigdomsbekjempelsen må i økende grad ta inn over seg de enorme ulikhetene i verden. Det er viktig at de fattige selv er aktive pådrivere i kampen mot fattigdom og for global omfordeling. I tillegg er det avgjørende at land har politisk handlingsrom til å drive aktiv fordelingspolitikk og ikke hindres grunnet overnasjonale avtaler og regelverk. Dette må være grunnlag for handelsregelverk, handels- og investeringsavtaler og organisasjoner.

2. Klima og Miljø □

Menneskeheten bidrar til klima- og miljøendringer gjennom ikke-bærekraftig forbruk og arealforvaltning med påfølgende utslipp. Klima- og miljøendringer er et strukturelt problem. De rammer de sårbare gruppene hardest, som igjen har dårlige forutsetninger til å snu utviklingen eller tilpasse seg endringene. Som aktiv bidragsyter til klimaendringene er menneskeheten både ansvarlig for og i stand til å endre den atferden og utviklingen som fører til klimaendringene. Klimasystemene og de menneskelige CO₂-utslippene må stabiliseres. Mesteparten av kjente forekomster av kull, gass og olje må forbli under jorda. Fossil energi må fases ut, samtidig som alternative energikilder må utvikles. Å tjene på investeringer i fortsatt eller økt utvinning av fossile brennstoff er uetisk og uforenelig med god klimapolitikk. Verdens matproduksjon har stort potensial for utslippskutt. Omlegging til mer miljøvennlige matproduksjonssystemer er dermed en del av

løsningen på klimaproblemene.

Negative effekter av klimaendringer går først og fremst utover fattige i Sør.

Klimaendringer truer økosystemer og medvirker til at arter utrykkes. Historisk sett har industrilandene oppnådd sin velstand gjennom intensiv bruk av naturressurser og massive utslipp av klimagasser. Fattige land har også rett til en økonomisk utvikling, men det må være en forutsetning at all økonomisk utvikling er bærekraftig. Det bør være i alle samfunns interesse å handle på en bærekraftig måte, og ingen kan bli fritatt fra dette ansvaret. □

Med begrepet «klimarettferdighet» anerkjennes det at rike land har bidratt mest til klimaendringene, og derfor har det største ansvaret for å løse problemene de fører med seg. Internasjonale klima- og miljøavtaler må baseres på prinsippet om “felles, men ulikt ansvar”. Derfor har Norge et spesielt ansvar for å være et foregangsland nasjonalt og internasjonalt. □

2.1 Økologisk gjeld □

Begrepet økologisk gjeld refererer til den gjelden industrialiserte land har til utviklingsland i på bakgrunn av forurensning, CO₂- utslipp, urettferdig handel og miljø-ødeleggelser. Karbongjeld er et eksempel på økologisk gjeld hvor Norge spiller en stor rolle. Gjennom våre høye CO₂-utslipp overforbruker vi atmosfærens kapasitet til å ta opp CO₂. Ut i fra tanken om at atmosfæren er et globalt felleseie tilegner vi oss en karbongjeld overfor de som ikke overforbruker atmosfærens kapasitet, og til de som blir skadelidende på grunn av våre store CO₂-utslipp. Økologisk gjeld er et begrep som gjør overforbruk til et moralsk og politisk spørsmål.

2.2 Biologisk mangfold □

Utslipp av klimagasser, ensretting innen landbruk og store inngrep i naturen fører til utryddelse av arter og reduksjon i det biologiske mangfoldet på jorda. Biologisk mangfold er vitalt for opprettholdelsen av økosystemer. Mennesker er en del av naturen, og lokalbefolkningens kunnskap, tradisjoner og verdensbilde må meningsfullt inkluderes i naturvern. En ødeleggelse av det biologiske mangfoldet har konsekvenser for kultur, matsuverenitet og matsikkerhet. □

Spire er imot handel med og spekulasjon i økosystemtjenester. Alle arter og økosystemer har en egenverdi. Man kan ikke løse dagens utfordringer knyttet til tap av biologisk mangfold med kalkulatorregnestykker og kvotehandel. □

2.3 Forbruk

Vi ser et ekstremt overforbruk i verden i dag, både på personlig basis og globalt. Dette legger enormt press på jorda. Dagens intensive utvinning av naturressurser tømmer reservoarer, og etterlater store mengder avfall og forurensing. Det er høyst nødvendig å redusere forbruk, særlig i industriland. Avfall og andre biprodukter bør også ses på som en ressurs. Private og offentlige aktører har ansvar for at produksjon og distribusjonssystemer endres slik at målet om bærekraftig ressursutnyttelse nås.

Det nåværende økonomiske systemet forutsetter stadig økende forbruk. Prisen på mange varer er framkoblet de reelle kostnadene av produksjon og fører til overforbruk. Det er et behov for å bevege seg vekk fra økonomisk vekst som et mål på utvikling over til et fokus på menneskers livskvalitet og bærekraftighet. □

2.4 Teknologi

Forskning på og utvikling av miljøvennlig og energieffektiviserende teknologi er en del av løsningen på de miljøutfordringene vi står overfor. Miljøvennlig teknologi må gjøres tilgjengelig globalt og for alle samfunnslag. Industrialiserte land har et ansvar for å gjøre teknologi tilgjengelig for utviklingsland. Det er nødvendig å lage etiske retningslinjer for bruk av genforskning, genteknologi og nanoteknologi. □

3. Matsikkerhet □

Matsikkerhet er en situasjon der alle mennesker hele tiden har tilgang til nok, sikker, næringsrik og kulturelt akseptabel mat til å møte sine behov for å leve aktivt og sunt liv. Muligheten til å spise seg mett hver dag på næringsrik og kulturelt akseptabel mat er også en menneskerettighet. Det fins mer enn nok mat til å mette alle menneskene på kloden. Sultproblemet er derfor et politisk fordelingsproblem, og løsningen ligger ikke kun i å produsere mer mat. Selve produksjons- og fordelingsystemet for mat må forbedres, gjennom å implementere prinsippet om matsuverenitet, og dessuten redusere matsvinn i alle ledd fra produsent til forbruker. □

På samme tid vil det også være behov for å øke matproduksjonen i verden i tiden som kommer. Dette foregår best på en bærekraftig måte der bøndenes ønsker og behov settes i sentrum, og der bøndenes egne tradisjonelle kunnskap blir ivarettatt og kombinert med nyere kunnskap basert på forskning. Derfor er det viktig å investere i uavhengig landbruksforskning, avsette midler til innovasjon og gjøre teknologi og relevant kunnskap tilgjengelig for utviklingsland. Verdens matproduksjonssystem er mer enn noen gang avhengig av kunnskap og

tilpasningsdyktighet. Bønder må også sikres frihet til å organisere seg i kooperativer og andre former for organisering som gjør dem uavhengige av internasjonale selskaper både når det gjelder produksjon, foredling, salg og tilgang til kreditt. □

Småskala landbruk, basert på agroøkologiske metoder, vil være et klimavennlig landbruk som både forbedrer ressursgrunnlaget, kan bidra til å forebygge klimaendringer, bevarer biodiversiteten, styrker matsikkerheten og bidrar til sosial og økonomisk utvikling. Dersom ikke matproduksjonen foregår på en bærekraftig måte vil matsikkerheten på lang sikt undergraves. □

3.1. Matsuverenitet □

Folk og staters matsuverenitet er viktig for å sikre retten til mat. Matsuverenitet innebærer retten for folk, lokalsamfunn og stater til å bestemme sin egen politikk og strategier for å sikre matsikkerhet, bærekraftig matproduksjon, distribusjon og konsum av mat. □

Alle land må ha rett til å sette i verk de tiltak de mener er nødvendig for å beskytte og støtte matproduksjon til egen befolkning, så lenge slike tiltak ikke går ut over den samme retten for andre land. Slike tiltak inkluderer proteksjonistiske virkemidler som landbruksstøtte til egen produksjon, oppbygging av matlagre og bruk av importvern for å beskytte egne markeder. Internasjonale handelsavtaler, som i praksis begrenser fattige lands mulighet til å utforme sin egen politikk ved å påtvinge dem liberalisme, er direkte motstridende mot matsuverenitetsprinsippet og bidrar til å opprettholde dagens sultnivå. Her har Norge et ansvar for å være en konstruktiv internasjonal aktør ved å ta tydelig til orde for fattige lands rett til å ta i

bruk matsuverenitetsprinsippet. Matsuverenitet vil kunne sikre stater og matprodusenter større makt over egen matproduksjon og nasjonal politikk, men vil også kunne sikre økonomisk utvikling gjennom bemyndiggjørelse av de fattigste, og dermed økt kjøpekraft til livsnødvendige matvarer. □

3.2. Retten til å lagre såfrø og mat □

For å øke matsikkerheten og redusere risikoen for mislykkede avlinger er tilgjengelighet og en pålitelig forekomst av frø svært avgjørende for bøndene. Dette kan sikres gjennom frøbanker og frihet til å ta vare på såkorn fra egen avling. □

Siden klimaendringene gjør avlingene mer uforutsigbare, og bønder stadig blir mer sårbare overfor flom og tørke, bør det også opprettes nasjonale beredskapslagre for mat. Dermed kan man unngå potensiell hungersnød når en avling slår feil. Disse tiltakene er det staters ansvar å sørge for, og de må ha mulighet til å gjennomføre disse tiltakene uten å måtte frykte internasjonale sanksjoner. □

3.3. GMO i mat og fôr. □

Det er gjort lite uavhengig forskning på de langsiktige konsekvensene av genteknologi. Spire har derfor en føre var-holdning til GMO i mat og fôr. Spire er ikke prinsipielt mot GMO, men mener det er en forutsetning at disse fører til bærekraftig utvikling og har beviselig samfunnsmessig positive konsekvenser. GMO-ene på dagens marked viser seg ofte å være negative både for mennesker og miljø. I tillegg er mesteparten av de kommersielt omsatte GMO-ene produsert for å bli brukt innenfor en industriell og monokulturbasert landbruksmodell som i seg selv ikke er bærekraftig. Det må derfor stilles strenge bærekraftsmessige krav til bruken av GMO i framtiden, og utvikling av GMO må skje ut fra folkets interesser

framfor interessene til profittmaksimerende selskaper. Befolkningen må sikres en rettferdig tilgang til eventuelle fordeler fra framtidens GMO-er, og forskning må skje basert på samfunns- og miljømessig nytteverdi.

3.4. Eiendomsrettigheter □

For å sikre seg muligheten til å komme seg ut av fattigdom, er det nødvendig at de som lever av landbruk har eiendomsrett eller bruksrett til den jorda de driver.

Eiendomsrett skal brukes som et middel for å hindre overgrep og maktmisbruk fra ressurssterke aktører. Særlig gjelder dette kvinner, urfolk og minoritetsgrupper. Det er også viktig at lokale skikker og tradisjoner er med i vurderingen og utarbeidelsen av hensiktsmessige ressursregimer og rettighetsforhold. Utarbeiding av eiendoms- og bruksrettigheter skal sørge for god juridisk beskyttelse, så vel som beskyttelse for lokal kultur og tradisjon. I prosessen med etablering og formalisering av eiendomsrettigheter er det avgjørende at skjev og urettferdig fordeling av landområder ikke blir videreført. Jordreformer i land hvor store jordarealer ligger brakk, og der hvor jorda er urettferdig fordelt, er nødvendig for å hindre at et fåtall eier uoverskuelige mengder jord, mens andre er eiendomsløse. Organisasjoner og grasrotbevegelser av jordløse og småbønder som kjemper en kamp for rett til egen jord kjemper en legitim kamp. □

Eiendomsrettigheter i urbane områder kan bidra til å sikre økonomisk trygghet for marginaliserte grupper. Gjennom registrering av bopeler og familier som eier disse, sikres økonomisk grunnlag, og det kan for noen dannes insentiv for langsiktig utvikling og verdiskapning. □

3.5. Felleseide ressurser

Privatisering og/eller statlig regulering blir ofte presentert som de eneste løsningene for å sikre en bærekraftig forvaltning av endelige ressurser. Dette stiller Spire seg skeptisk til. I virkeligheten har kollektiv forvaltning av felleseide ressurser vist seg å fungere minst like bra, så lenge noen viktige prinsipper er på plass. Disse prinsippene inkluderer felles normer, at reglene skal være utformet og håndhevet lokalt, at brukergruppen er klart definert, og at de som omfattes av systemet har nærhet til ressursene og dermed også til gevinst og tap knyttet til forvaltningen av dem. Dette anerkjenner en lokalbefolknings kunnskap om og evne til å forvalte egne ressurser. Spesielt egnet for en slik forvaltning er ressurser som fisk, skog, vannressurser og beiteområder.

3.6. Fiskeri □

Småskala fiskeri produserer like mye mat som industrielt fiskeri globalt, samtidig mottar førstnevnte mindre subsidier, er mer energieffektivt, kaster lite bifangst og sysselsetter langt flere. Millioner av mennesker arbeider med småskala fiskeri og akvakultur, enda flere arbeider i foredling og salg av fisk til lokale markeder. Livsgrunnlaget for disse menneskene er under press fra flere hold: Industrielt fiskeri, klimaendringer og markedsliberalisering. □

Rettigheter til fiske gjennom utdeling av kvoter som kan kjøpes og selges seiler opp som den markedsbaserte løsningen på overfiske og overkapasitet i fisket i dag. Dette er privatisering av felles ressurser hvor rettighetene samles hos få og pengesterke aktører. Småskala fiskeri må stå i sentrum når store fiskerireformer blir utformet, og representanter fra fiskerisamfunn må bli hørt når konvensjoner for klima og biologisk mangfold blir vedtatt. □

3.7. Rett til vann □

Vann er en menneskerett, likevel dør et stort antall mennesker hver dag som følge av mangel på rent drikkevann. Det er nok drikkevann til alle mennesker, men det er dårlig forvaltet og fordelt. Mangel på vann forverrer helsesituasjonen til verdens fattigste, hindrer utvikling, fremmer diskriminering og skaper konflikter. For at retten til vann skal oppfylles må ikke vann kommersialiseres eller privatisert. □

4. Handel □

Handel kan, både for enkeltpersoner, grupper og nasjoner, være en vei ut av fattigdom og føre til en positiv utvikling. Handel bør likevel ikke være et mål i seg selv, men et middel til økonomisk og sosial utvikling, rettferdig fordeling, utryddelse av nød og fattigdom, økt demokrati og en bærekraftig utvikling. Dagens økonomiske strukturer bidrar ikke til disse positive effektene av handel, men øker ulikhetene mellom fattig og rik. Handelsavtalene og de viktigste finansinstitusjonene som IMF, Verdensbanken og WTO mangler demokratisk kontroll og er med på å opprettholde eksisterende strukturer.

Historisk sett har industrialiserte land brukt handel som et strategisk virkemiddel for å sikre vekst og utvikling. Dagens handelsavtaler innskrenker imidlertid utviklingslands politiske handlingsrom ved å begrense deres mulighet til å ta i bruk de samme virkemidlene og velge sin egen økonomiske politikk. □

4.1. Handel- og investeringsavtaler □

Det inngås stadig flere bilaterale, regionale og plurilaterale avtaler. Disse kan være problematiske for utviklingsland da det reduserer deres mulighet til å få gjennom

sine krav da de ofte står som den svakeste parten i forhandlingene. Bilaterale investeringsbeskyttelsesavtaler (BITs) beskytter investorer i møte med stater. Særlig investor-stat-tvisteløsningsmekanismen er svært problematisk. Denne gir mulighet til søksmål av stater som innfører lovgivning, til tross for om den er gunstig for miljø, folk og dyr. Avtalene bør reflektere investorenes ansvar i landene de operer i. Lokal sysselsetting, høye miljøstandarder, anstendig arbeidsliv og å gjøre teknologi og relevant kunnskap tilgjengelig kan være eksempler på investorplikter. Investor bør ikke blande seg inn i nasjonal politikk, men respektere menneskerettighetene, miljøet og bidra til bærekraftig sosial og økonomisk utvikling. □

4.2. Matvarehandel □

Internasjonale handelsregler legger premisser for regulering og begrenser politisk handlingsrom for matsikkerhet. Spire mener alle land bør ha rett til å produsere nok mat til egen befolkning. Spire er dermed ikke imot subsidiert matvareproduksjon til nasjonalt forbruk. Rike lands direkte og indirekte eksportsubsidier fører imidlertid til kunstig lave priser og utkonkurrerer dermed land i Sør på internasjonale, nasjonale og lokale markeder. Det er behov for sterkere internasjonale regler mot matvaredumping for å motvirke dette problemet. □

Uforedlede landbruksvarer har en lav og ustabil pris på dagens internasjonale marked. Derfor må fattige land få muligheten til å videreforedle råvarene sine så de kan hente ut en høyere gevinst av produksjonen. Dette vil medføre en næringsutvikling som vil ha positive effekter i form av økt sysselsetting og økonomisk utvikling. I tillegg må markedstilgangen bedres slik at bønder og matindustrier i fattige land kan få solgt varene de produserer. I et klima- og

utviklingsperspektiv bør det tilrettelegges for mest mulig handel nasjonalt eller regionalt slik at verdiskapningen beholdes innenfor områdene og klimagassutslipp minimeres. Rike land bør imidlertid åpne for mer handel med fattige land av de matvarene de ikke selv har forutsetninger for å produsere, dersom denne handelen bidrar til reell utvikling for de fattigste. I tillegg må lovverket om eskalerende toll må endres, slik at det lønner seg for utviklingsland å eksportere foredlede varer. Bønder må garanteres en rettferdig minstepris for å begrense sårbarheten for svingende internasjonale matvarepriser. Internasjonale reguleringer må ikke legge begrensninger på statenes mulighet til å sikre dette. Dette må ses på som en midlertidig løsning, da målet er at all ikke-rettferdig handel skal opphøre. □

4.3. Internasjonal handel og menneskerettigheter

Menneskerettighetene ble opprettet med ideen om at alle mennesker har grunnleggende rettigheter som gjelder alle mennesker, uavhengig av kjønn, alder, religion og nasjonalitet. For å bidra til å ivareta menneskets egenverdi skal reglene som settes for internasjonal handel være i tråd med menneskerettighetene og bygge oppunder de. Dette betyr at handelsavtaler ikke kan underminere nasjonal lovgivning og grunnleggende interesser hvis formål er å fremme menneskerettighetene. Dette innebærer at handelsavtaler ikke kan bryte inn i menneskers rett på privatliv, bidra til at folk blir fratatt sin eiendom og til å motarbeide trygge arbeidsforhold. Enda viktigere er det at handelsavtaler ikke motarbeider menneskers rett til mat, vann, klær, helse, sosiale ytelser og utdanning. Selskapers rett til å investere gjennom handels- og investeringsavtaler kan aldri bli viktigere enn å ivareta menneskers rettigheter og egenverdi.

4.4. Handel med offentlige tjenester □

Dagens lovverk om internasjonal tjenestehandel fører til at ikke alle mennesker har tilgang til grunnleggende rettigheter som vann, helse og utdanning. Privatisering av offentlige velferdstjenester tillater at multinasjonale selskaper kan gjøre fortjeneste på bekostning av grunnleggende behov. □

4.5. Patenter □

Patenter er intellektuell eiendomsrett. Patenter på såfrø fratir bønder retten til å bruke egne frø, som gjør matproduksjon dyrere og truer matsikkerheten og det biologiske mangfoldet i jordbruket. Dagens patentavtaler beskytter kommersielle foredlere fremfor bønder. De sørger for en urettferdig fordeling av fortjenester, og anerkjenner verken tradisjonell kunnskap eller opphavsland.

4.6. Finansmarkeder og kapitalflukt □

Finansmarkedets funksjon er å gjøre økonomien mer effektiv ved å overføre kapital fra sparere til investorer. Dagens finansmarked er imidlertid langt unna denne modellen og består av stadig mer spekulasjon som gir lite samfunnsmessig nytte og utgjør en stor risiko for finanskriser. Finanskriser har historisk kommet som en konsekvens av økt finansiell liberalisering og deregulering, økt flyt av global finanskapital og økt finansiell aktivitet. □

Utviklingsland har særlig behov for å regulere internasjonal kapitalflyt. Samtidig ønsker flere rike land å liberalisere finansmarkedene i utviklingsland, gjennom deregulering og forbud mot kapitalkontroll. □

En form for spekulasjon med særlig alvorlig konsekvenser er matvare og

råvarespekulasjon som fører til store internasjonale prisvariasjoner. Uforutsigbare prissvingninger gjør det vanskelig for bønder å planlegge og investere i jordbruket. Dette reduserer matsikkerheten i utviklingsland, der bøndene ikke har tilgang på terminkontrakter, forsikringsordninger eller andre støtteordninger fra myndighetene. □

På grunn av ulovlig kapitalflukt fra utviklingsland forsvinner mer enn ti ganger så store verdier som de mottar i bistand. Dette gjøres blant annet gjennom banker og selskapers bruk av skatteparadiser, korrupsjon, internfeilprising og skatteunndragelse. Kapitalflukt utgjør et stort problem for økonomisk rettferdighet, det er en global utfordring. Selskapenes profitt går på bekostning av offentlige skatteinntekter, også i land i Nord. Land-for-landrapportering er et viktig virkemiddel for å motvirke kapitalflukt. □

4.7. Gjeld □

Utviklingsland sliter med å utvikle seg i en positiv økonomisk retning blant annet på grunn av en tyngende gjeldsbyrde hvor av mye av gjelden ofte er illegitim. All illegitim gjeld må slettes umiddelbart. Lån tatt opp for å betjene illegitim gjeld må også betegnes som illegitim gjeld. Disse lånene blir ofte tatt opp under korrupte og diktatoriske regimer med den konsekvens om at de ikke kommer befolkningen til gode. Dette fører til innskrenket økonomisk og politisk handlingsrom.

Tilbakebetaling av legitim gjeld skal ikke gå på bekostning av statens mulighet til å sikre grunnleggende behov som mat, helse og utdanning. Norge, med en sterk posisjon som kreditor, bør gå foran og bekjempe krav om innstrammingspolitikk i kriserammede økonomier. Norge har også et ansvar for å sikre at lån gitt av

Verdensbanken skal være legitime. □

4.8. Jordbuksinvesteringer og landran □

Landran kjennetegnes av at enorme landområder kjøpes eller leies på langtidskontrakter av private og statlige aktører, enten internasjonale, nasjonale eller delvis nasjonale. Spire definerer investeringer i jord uten lokalbefolkningens frivillige og informerte forhåndssamtykke som landran. Landran konsentrerer landressurser i hendene på noen få på bekostning av småbønder som er avhengig av jord for å produsere mat og sikre seg en inntekt.

Investeringer må gjøres på bakgrunn av grundige konsekvensutredninger slik at de ikke fører til brudd på menneskerettighetene. Uten strenge statlige reguleringer, inkludert skatt og toll på eksport og produksjon, vil ikke landinvesteringer føre til økonomisk vekst på nasjonalt nivå. I tillegg må prosessen være basert på demokratisk planlegging, uavhengig tilsyn, reell deltakelse og fritt og informert samtykke.

Spire slutter opp om den globale bevegelsen som jobber mot at landinvestorer fratrer mennesker sine produktive midler og ressurser som jord, vann og fisk, i tillegg til rettigheter til frø, teknologi, tradisjonell kunnskap og mer. Landinvesteringer må aldri skje på bekostning av folks matsikkerhet. Å sikre lokalbefolkningens bruksrett og/eller eiendomsrett til jorda samt kunnskap om egne rettigheter, bidrar til å gi lokalbefolkning en reell mulighet til å forhandle med myndigheter og investorer og utjevne maktforhold.

En konsekvens av landran er at folk mister tilgang til ferskvannsressurser gjennom f.eks. overforbruk, forurensning, avskjerming eller omdirigering av elver. Dette

kalles vannran og er et stadig økende problem. □

5. Byer

Over halvparten av verdens befolkning bor i byer, og andelen er forventet å øke. Dagens byer utgjør svært lite av jordas areal, men forbruker mesteparten av jordas ressurser og står for brorparten av globale klimagassutslipp. Sosial og økonomisk ulikhet er også en stor utfordring i urbane områder. Byers rolle i utviklingen av en bærekraftig og rettferdig verden er derfor sentral.

5.1. Mangfoldige og inkluderende byer

Det er viktig at byutvikling og arealplanlegging er mangfoldig og inkluderende. Alle innbyggere – uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, alder, nasjonalitet, etnisitet, religion og livssyn – må kunne ta del i utviklingen av deres byer og bypolitikk. Myndighetene må inkludere, legge til rette for og ta lokalt engasjement og grasrotdemokrati på alvor. Byarealene må utformes slik at alle grupper kan benytte seg av dem.

5.2. Retten til et godt byliv

Byutvikling må ha som en sentral målsetting å utvikle infrastruktur og bymiljø som fremmer folkehelse og sosialt samhold ved å legge til rette for innbyggernes aktive liv, holde forurensning på et minimum og sørge for rent drikkevann og gode sanitærforhold for alle innbyggere.

Et hovedmål må være å sikre boliger av anstendig kvalitet til rimelige kostnader. Dette vil forebygge at mennesker må bo i uformelle eller ulovlige boliger.

Transportsektorer og infrastruktur må tilpasses folks hverdag og bevegelsesmønster. Det er viktig at arealplanleggingen støtter opp om en ambisjon om reduksjon i klimagassutslipp og minst mulig reisetid i innbyggernes hverdag.

5.3 Økologi og urban matproduksjon

Økologiske hensyn må være en av hovedverdiene i byutvikling. En grønnere by bidrar til gode byrom, økt biologisk mangfold, økosystemtjenester og skjerming mot lokal forurensning. Urban matproduksjon bør være en integrert del av byplanlegging og byutvikling. Ved å styrke urbant landbruk øker man matsikkerheten, skaper nye sosiale arenaer og bedrer forholdet mellom mennesker og natur. Samtidig støtter dette opp om vern av matjord utenfor byene.

6. Sosial rettferdighet og demokrati

Sosial rettferdighet, et godt styresett og lokal deltakelse er avgjørende for en bedre fordeling av ressurser. Folkestyre er nøkkelen til godt styresett og ulike demokratiske deltakelseskanaler er en forutsetning for at sivilsamfunn kan ta del i og påvirke politiske beslutninger. Aktiv deltakelse blant alle samfunnsgrupper er helt nødvendig for en demokratisk utvikling.

6.1. Likestilling

Spire vil motarbeide diskriminering i alle dens former. Det er viktig å oppnå kjønnsrettferdighet og å styrke kvinner og jenters posisjon. Flertallet av verdens fattige er kvinner og størsteparten av verdens ressurser eies av menn. Vi trenger flere kvinner i lederposisjoner globalt, og fremtidens lederrolle bør i større grad reflektere verdier som mangfold, medmenneskelighet, empati og respekt for

naturen.

6.2. Utdanning og uformell læring

Alle mennesker har rett til utdanning. Utdanning, både formell og uformell, er med på å heve kompetanse, kunnskap og bevissthet. Utdanning er et viktig verktøy for fattigdomsbekjempelse. Liberaliseringskrav fører til kutt i sosiale tjenester, som f.eks. utdanningsbudsjetter, og resultatet er at folk mister tilgang til utdanning. Det er ikke akseptabelt.

Utdanning må tilpasses lokale forhold og baseres på akademisk frihet.

Undervisning fra et tidlig tidspunkt i hva bærekraftig utvikling innebærer vil skape bevisste elever som bedre vil være i stand til å skjøtte sin egen framtid. Nasjonale og internasjonale tiltak for å hindre hjerneflukt er viktig for å beholde utdannende ressurspersoner i land som trenger det.

6.3. Ungdomsdeltakelse

Ungdom spiller også en viktig rolle i å utvikle og styrke et deltakende demokrati, både nasjonalt og globalt, og skal være inkludert i viktige politiske prosesser som påvirker vår framtid. Mangfoldet i den internasjonale ungdomsbevegelsen er viktig for en bærekraftig framtid. Mulighetene for å bli hørt må styrkes for grupper som nå er underrepresentert i politiske fora. Ungdom er en ressurs med energi og kreativitet som kan mobilisere for sosial og politisk endring.